AUT, XLV, 2007, p. 227-231

STRUCTURI STABILE ÎN CURSUL INTENSIV DE LIMBA ROMÂNĂ

de

Liviu ȚEGHIU

Una dintre problemele de mare importanță în învățarea limbii române ca limbă străină este aceea a modului în care cursanții vin în contact cu marea bogăție de structuri stabile care fac parte din ansamblul mai larg al unităților frazeologice. Pentru a evita disputele terminologice referitoare la ceea ce în mod curent sunt acceptate ca fiind „frazeologisme", vom înțelege prin *structuri stabile* toate acele îmbinări lexicale al căror sens nu rezultă din însumarea sensurilor pe care le au elementele componente ale structurii.

Cu alte cuvinte, vom accepta ca fiind *structuri stabile* expresiile idiomatice, locuțiunile, formulele şi clişeele internaționale, frazeologismele, adică toate acele construcții care conferă particularitatea unei limbi[1] şi vom reține, de la bun început, că „adevărata bogăție a unei limbi este dată, în mare măsură, de bogăția ei frazeologică"[2]. Nu trebuie uitate cuvintele lui André Martinet care afirma că „fiecărei limbi îi corespunde o organizare proprie a datelor experienței. A învăța o limbă nu înseamnă să pui noi etichete pe nişte obiecte cunoscute, ci să te obişnuieşti să analizezi *altfel* (s. n.) obiectul comunicării lingvistice"[3].

Căile principale prin care străinii vin în contact cu structurile stabile din limba română pot fi grupate în funcție de caracterul *dirijat* sau *nedirijat* al acestui contact. Din acest punct de vedere, vom considera ca fiind *dirijat* contactul realizat în cadrul cursurilor de limba română, iar *nedirijat* contactul spontan realizat în mediul lingvistic românesc în cele mai diverse împrejurări/contexte situaționale. Realizarea competenței lingvistice

[1] În legătură cu problemele terminologice legate de frazeologie vezi lucrarea coordonată de Theodor Hristea, *Sinteze de limba română*, ed. a III-a, Bucureşti, Ed. Albatros, 1984, cap. VI. *Introducere în studiul frazeologiei*, p. 134-160.
[2] *Lucr. cit.*, p. 134.
[3] André Martinet, *Elemente de lingvistică generală*, Bucureşti, ES, 1970, p. 30.

BDD-A6403 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:12 UTC)

trebuie să țină seama de cunoaşterea structurilor stabile, având în vedere faptul că, în general, se va accentua varianta stilistic funcțională reprezentată de stilul tehnico-ştiințific. Această precizare porneşte de la ideea că unitățile frazeologice, respectiv structurile stabile, pot fi abordate din perspectiva apartenenței lor la diverse variante funcționale ale limbii.

Astfel, pentru structurile aparținând stilului artistic, caracteristica lor fundamentală este *expresivitatea* (sau „valoarea reflexivă”[4]); în acest caz trebuie să se realizeze o selecție atentă a structurilor stabile/unităților frazeologice, fiind necesară echivalarea semantică a acestor structuri cu structuri corespunzătoare din limba bază a cursanților.

În cazul elementelor specifice stilului tehnico-ştiințific, trebuie subliniată valoarea lor eminamente *denotativă* (adică „valoarea tranzitivă”[5]), iar absența încărcăturii expresive simplifică înțelegerea lor.

Referindu-ne la specificul structurilor stabile, trebuie subliniat faptul că, din punct de vedere lexical, în aceste structuri se remarcă vechimea cuvintelor de bază (aşa numitele *nuclee lexicale*)[6]. Alături de acestea se poate observa şi prezența unor elemente lexicale noi (*a face apel, a lua notă, a pune la punct, la ordinea zilei* etc).

Din punct de vedere gramatical se remarcă:

– polarizarea construcțiilor în jurul substantivelor şi al verbelor (mai ales în jurul celor vechi, polisemantice: *a fi, a avea, a face, a da, a lua, a pune, a şti, a vedea*);

– elipsa (în construcții de tipul: *nici gând, fără grijă, la țanc* etc.);

– rolul important al prepozițiilor (la care se adaugă cumulul de prepoziții) în exemple ca: *pe alese, pe nerăsuflate, cu de-a sila, pe sub mână, pe de lături* etc;

– repetiția (prezentă în exemple ca: *aşa şi-aşa, din ce în ce, nici prea prea, nici foarte foarte, din când în când* etc.[7].

Pentru a sublinia numărul mare de unități frazeologice/ structuri stabile din limba română vom prezenta în cele ce urmează principalele tipuri de unități frazeologice/ structuri stabile[8]:

---

[4] Cf. Tudor Vianu, *Dubla intenție a limbajului şi problema stilului*, în *Studii de stilistică*, EDP, Bucureşti, 1968, p.32-35.

[5] *Ibidem.*

[6] Gh. Bulgăr, *Despre structura lingvistică şi stilistică a locuțiunilor şi expresiilor româneşti*, în *Studii de stilistică şi limbă literară*, EDP, Bucureşti, 1971, p.247.

[7] Idem, *ibidem*, p. 248-249.

[8] *Apud* Theodor Hristea, *op. cit.*, p. 140-146; vezi şi Ion Muțiu, *Expresiile şi locuțiunile verbale. Încercare de delimitare*, în *Contribuții lingvistice*, TUT, 1984, p. 69-76, Ivan Evseev, *Interferențe semantice ale grupurilor lexicale în limba română actuală*, în *Contribuții lingvistice*, TUT, 1984, p. 20-30. Pentru sugestii metodice vezi şi Eddy Roulet, *Langue maternelle et langue étrangère: vers une pédagogie globale*, în *Le Français dans*

BDD-A6403 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:12 UTC)

– **locuțiuni substantivale şi adjectivale** obținute din locuțiuni verbale prin fenomenul numit *derivare frazeologică*: *aducere aminte < a-şi aduce aminte, băgare de seamă < a băga de seamă, bătaie de joc < a-şi bate joc, dat peste cap < a da peste cap, scos din fire < a scoate din fire, întors pe dos < a întoarce pe dos* etc.;

– **expresii** [9]: *a spăla putina, a-şi lua inima în dinți, a face (pe cineva) cu ou şi cu oțet* etc.;

– **perifraze** (caracterizate prin frecvență mare, expresivitate şi unitate de sens): *Luceafărul poeziei româneşti, bardul de la Mirceşti*;

– **comparații stereotipe** (numite şi *locuțiuni de intensitate*) care se definesc ca fiind „colocații stabile de termeni, dintre care unul adaugă celuilalt un sens superlativ”[10]: *înghețat bocnă, singur cuc, galben ca ceara, simplu ca bună ziua, ieftin ca braga* etc.

În terminologia specifică stilului tehnico-ştiințific se remarcă prezența unor împrumuturi (în special din limba franceză) care sunt structurate după modelul unităților frazeologice. Iată numai câteva exemple extrase din manualele în uz şi care au o mare frecvență în limbajele de specialitate: *analiză matematică, calcul infinitezimal, calculator (electronic), coloană vertebrală, distanță focală, ecuație diferențială, glob ocular, lichid cefalorahidian, nerv sciatic, perioada de incubație, vase comunicante, vizită medicală* etc.

Nu e lipsit de importanță să remarcăm, de asemenea, prezența *familiilor frazeologice* realizate în jurul unui termen nuclear şi care generează un adevărat *câmp frazeologic*[11]:

– **câmp** – *câmp electric, câmp magnetic, câmp operator, câmp vizual, câmp semantic* etc.;

– **placă** – *placă dentară, placă neuromusculară, placă de fundație, placă de beton armat, sleroză în plăci* etc.

Cele prezentate până acum au fost, credem, suficiente arugmente care au determinat redactarea unui dicționar de structuri stabile având ca destinație străinii care studiază limba română[12]. Principalul rol al acestui dicționar ar trebui să fie acela de a sublinia numărul mare de construcții

---

le monde, nr. 177/1983, p. 23-26, Pierre Lerat, *Les figures des sens*, în *Le Français dans le monde*, nr. 179/1983, p. 110-112.

[9] Vezi şi Ion Coteanu, *Gramatica de bază a limbii române*, Bucureşti, Ed. Albatros, 1982, p. 99.

[10] Ioana Bordeianu, *Conceptul de unitate frazeologică: tipuri de unități frazeologice, II,* în „Limbă şi literatură”, nr. 2, 1974, p. 245.

[11] Vezi Theodor Hristea, *op. cit,* p. 149-150. Pentru structurile specifice stilului artistic vezi Iorgu Iordan, *Stilistica limbii române*, Bucureşti, ES, 1975, cap. *Izolări*.

[12] Liviu Țeghiu, *Structuri stabile în limba română*, Timişoara, Ed. Marineasa, 2004.

BDD-A6403 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:12 UTC)

stabile din limba română şi, în acelaşi timp, acela de a marca gradul înalt de expresivitate pe care îl poartă cele mai multe dintre aceste structuri.

Anexă

BANCĂ, BĂNCI; **s.f.**

a sta în **banca** sa – *a fi ascultător, a nu avea inițiativă, a rămâne pasiv*

de pe **băncile** şcolii[13] – *de la şcoală, din timpul şcolii, din tinereţe*

BARBĂ, BĂRBI; **s.f.**

(a vorbi, a spune ceva, a râde) în **barbă** – *(a vorbi, a spune ceva, a râde) în secret*

a trage **bărbi** – *a minți, a păcăli*

BARICADĂ, BARICADE; **s.f.**

a fi de aceeaşi parte (de cealaltă parte) a **baricadei** – *a avea aceleaşi idei, opinii (dimpotrivă, a avea idei, opinii contrare)*.

a muri pe **baricade** – *a lupta până la capăt pentru o idee*

BASMA, BASMALE; **s.f.**

a scoate (pe cineva) **basma** curată – *a scoate (pe cineva) nevinovat dintr-o situație neclară (cel mai adesea murdară)*

a ieşi (a scăpa) **basma** curată – *a ieşi (a scăpa) dintr-o situație încurcată*

BATE; **vb. (şi refl.)**

a bate **măr** – *a bate foarte rău pe cineva*

bătut în cap[14] – *foarte prost*

a bate (pe cineva) la cap – *a insista în mod excesiv pentru a obține ceva de la cineva*

a-şi bate capul cu ceva – *a se strădui, a depune efort*

a-şi bate gura în zadar – *a vorbi în zadar, inutil, degeaba*

a-l **bate** pe cineva gândul – *a se gândi insistent*

a bate toba – *a nu păstra un secret, a lansa zvonuri, a se lăuda*

a bate drumurile – *a vagabonda*

a bate pasul pe loc – *a nu progresa*

[13] Locuțiune adverbială.

[14] Valoare de superlativ absolut.

BDD-A6403 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:12 UTC)

a bate câmpii – *a vorbi fără logică*
cât **ai bate** din palme[15] – *foarte repede, imediat*
Bate fierul cât e cald![16] – *Fă un lucru până când nu e prea târziu!*
a se da **bătut –** *a abandona, a ceda, a renunța*
a se bate cap în cap – *a se contrazice, a fi diametral opus*
a se bate cu pumnii în piept – *a fi lipsit de modestie, a se lăuda, a se mândri excesiv*

BATJOCURĂ, BATJOCURI; **s.f.**
a ajunge de **batjocură** (var.: a ajunge de **batjocura** cuiva, a ajunge de **batjocura** lumii) – *a fi, a ajunge sau a se face de râs*

BAZĂ, BAZE; s. f.
fără **bază** – *lipsit de temei, inconsistent, neîntemeiat*
a pune **bazele** – *a înființa, a funda*
a pune **bază** (pe cineva/pe ceva) – *a avea încredere (în cineva/în ceva)*

EXPRESSIONS FIGEES AU COURS INTENSIF DE LANGUE ROUMAINE

(Résumé)

L'auteur analyse la manière dont les *expressions figées* – c'est-à-dire les expressions idiomatiques, les locutions, les formules et les clichés internationaux, les structures phraséologiques, donc toutes ces constructions qui confèrent la particularité d'une langue – peuvent être séléctionnées dans l'enseignement du roumain langue étrangère. On offre quelques

[15] Locuțiune adverbială.
[16] Proverb.

BDD-A6403 © 2007 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:12 UTC)